„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: ф. 12 или 30 дин.
на по године: ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 87. *У Новом Саду, у четвртак 24. јула (5. авг.) 1897.* Година XIII.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника“.

САБОР.

Будимпешта, 23. јула. (Од нашег извештача.) Министар-председник Банфи поднео је круни извештај о нашем народно-црквеном сабору са предлогом, да сабор распусти. **Његово Величанство одбило је тај предлог и задржало себи решење у ствари сабора.** С тога је позвало барона Николића, да поднесе усмен извештај. Чим се комуникација успостави, барон Николић, који је сада у Рајхенхалу, отпутоваће у Беч, и онда ће **Његово Величанство само решити судбину сабора.**

Неке личности држе, да је усмена енунцијација баронова у сабору била маневар Банфијев, и да се за то ствар сабора одуговлачи и сабор неће распустити.

Овдашње новине почињу писати у духу, нама пријатељскоме. Сматрају одлуку саборску као еклатантан пораз Банфијев и окривљују га, да је победом српскога сабора поново компромитовао угарску државу.

Докле су доспели!

Ко не зна прилике, не би веровао, кад би му се само рекло, да једна влада може толико да забразди, колико је Банфијева влада забасала у борби са српским народом. Један народ има своју, законом гарантовану автономију на црквено-народноме пољу, и опет влада хоће да прописује, шта да се ради у законодавним и управним органима те автономије. Тера читав сабор да ради посао, који овај у интересу народа и цркве неће да предузима. Као што су некад бесне спахије терале своје јобаџе, тако сад мађарска влада тера наш народно-црквени сабор, да јој овај кулучи у хатар њене политике. А кад сабор то не може, онда се против њега подиже дрвље и камење.

Ми смо толико писали о подвалама, претњама, навалама и заваравању мађарске владе и њеног комесара, да је наш читалачки свет о томе довољно обавештен. Али о ономе, што је управо најодвратније, најмање смо писали. Нисмо довољно карактерисали ону дрскост и безочност барона Банфија, којом издаје „заповест“, да народно-црквени сабор не сме бирати саборски одбор, ако претходно неће да гради статут. Изгледа, да се може и према насиљу отупити, па се преко тога прелази.

Међутим то је заиста ужасно, кад мађарска влада **сме** да каже: не смете бирати саборски одбор, и кад ствар тако представља, као да избор саборског одбора треба да буде нека „премија“ за „добро владање“. Банфи тако заповеда, као да је избор саборског одбора неки луксуз у нашој народно црквеној автономији, а овамо је то понајпреча и најглавнија потреба, ако се неће да цела машина застане. Силом се тражи, да се начини дармар и да наступи највећа забуна у нашој народно-црквеној автономији. **Данашњи саборски одбор не може остати, ако се неће да се наши органи откотрљају у незаконитост.** Како се може највиши орган у једној народно-црквеној автономији бринути да нижи органи правилно и законито управљају, кад он сам стоји на незаконитом темељу и насиљем и помоћу државне силе одржава своју власт?! Какав углед може имати такав орган? Ко ће поштовати његова решења? Ко ће се повиновати његовим наређењима? Такав саборски одбор пружио би јадну слику, докле може заблуда да одведе људе и како се могу најлепше установе насиљем да — изигравају.

Ми ово не пишемо с тога, што нам је ваљда „власт“ мила. У нашој народно-црквеној автономији има само дужности, које су доста тешке, а права, која су с тим дужностима скопчана, само су с непријатностима везана. Они људи, који седе у саборскоме одбору, само жртве подносе, јер остављају свој приватан посао, па раде опште ствари и непрестано се боче с владом. Ко зна, како је „слатка“ та власт, тај се зацело неће отимати за њу.

Но овде је о начелу и закону реч. Сме-ли се из побочних разлога и интереса изигравати закон?

Досадањем саборском одбору истекао је мандат и нико му га продужити не може. Конац је пресечен. С тога је дужност сабора, како се састане, да изабере нов саборски одбор, те да се побрине за правилну управу. Управо избор саборскога одбора спада у конституисање сабора, које се обићи не може. Саборски одбор је орган сабора.

Кад се дакле допустио састанак сабора, како се може спречити избор саборског одбора и чиме да се правда ово одступање од правила, обичаја и законског наређења? Зар за то, што сабор неће да гради један статут? Па какве свезе има један посао с другим? Зашто да се свезује један посао с другима? С гледишта целисходности влада такођер нема повода да тако поступи. Она врши тако оштру, јаку и свестрану контролу у нашој народно-црквеној автономији, да наши органи не би ни могли грешити, све кад би и хтели. За државне интересе влада се довољно побринула; даље се ње ништа не тиче. Да-ли ће у саборскоме одбору бити Петар или Павле, њој мора бити свеједно, ако автономија вреди нешто. Које је народ одликовао својим поверењем и изабрао у сабор, ти морају бити и влади по вољи. Ваљда нам неће она „именовати“ чланове саборскога одбора, или ваљда неће их она „квалифицирати“. Она има да води контролу, да се брине за вршење закона, да се добро управља, а све друго за њу не постоји. **Избор саборског одбора влада није смела скинути с дневног реда.** Такво насиље само је Банфију пало на памет.

Као што је познато, народна странка је већ управљала у саборскоме одбору и против те управе нико није имао приговора. У саборски одбор бирају се увек људи од најбољих најбољи, који и својим именом и иметком јамче за савесност свога рада. О томе не треба више речи трошити.

Кад овако стоје ствари, онда се морамо чудити патријарху, како и он са своје стране може да ради на томе, да остане стари саборски одбор? Он је законито изабрани патријарх и сад тражи један саборски одбор, који би био — „устарабарски“! Зар би му савест поднела, да се с његовом помоћу толико заглиби у незаконитост?

Но и ако би патријарх хтео, ми смо уверени, да сами чланови саборскога одбора неће се примити таке гнусне и жалосне улоге, да буду маљ у рукама мађарске владе, да заклањају њено насиље и да се натурују народу. Ту не треба много. Обична савесност и пристојност буни се против тога. Чланови саборског одбора не могу с образом остати и даље на крми, и ми сасвим верујемо, да је већина чланова саборског одбора досад изјавила, да неће остати на своме месту.

Не треба се варати. Ако би се задржао стари саборски одбор, унело би се у нашу автономију растројство и расуло. Таква власт не би могла ни тражити послушност од нижих органа. То би било нека врсте анархије у нашој автономији.

Но ми се надамо да ће се влада у последњем часу тргнути. Али било како му драго, наш ће народ и ово насиље претурити преко своје мученичке главе.

△

Одјеци о народно-црквеном сабору.

У 213. броју „Budapest. Tagblatt“-а, органа Апоњијеве странке, написао је потпредседник нашег народно-црквеног сабора, **барон Јован Живковић**, чланак о народно-црквеном сабору, који је чланак штампан на првом месту тога листа. Барон Живковић се у том чланку позива на свој други један чланак, који је штампан у 211. броју „Bud. Tagblatt“-а, а у ком је сасвим објективно описао и изнео, како је досад текао наш народно-црквени сабор и разлику у схватању, која је наступила између истог сабора и краљ. комесара, односно угарске владе у погледу IX. зак. чл. од 1868, који чланак служи као основ превишњем рескрипту за сазив сабора. Писац је изнео у том чланку, како сабор као врховни автономни управно-контролни орган није могао ни своју прву и најпречу дужност да изврши, наиме да испита годинама нерешене извештаје саборског одбора, за тим своје врховне школске власти, управу фондова и њене рачуне, јер се сабору у томе смета из једног разлога, који се са свим противи праву.

ЛИСТАК.

Рогатачки утисци.

Незнатан извор лековите во́де даде овој красној долини живота и значаја. Што је природа обилно понудила, то су људи мудро прихватили. Немирном и плахом врелу не дадоше, да се пусто и узалуд размеће по цветној долини и да је може бити претвори у слано или кисело језеро, већ га одмах при изласку зауздаше и упутише, да поремећено варење у људским желудцима доведе опет у ред. За воду достојан позив.

Около те воде подигла се читава насеобина, красна и удобна,*) где се природа и људска рука надмећу, ко ће пре и боље да помогне човеку и да му врати највеће благо на свету, здравље. Да може та вода да преиначи старце у младиће и старице у румене девојчице, ова би долина малена и тесна била за свет, који би се ту слегао. Ах, па и воде би набрзо нестало, јер би је халапљиви људи, газећи једно друго, махом испили и онда се тек жељно и жедно урили у земљину утробу, идући у страсном заносу свом за трагом чаробнога врела тог, док се земљи не би додијало, те кратким потресом стаманила и сахранила неситу хајку.

А на тако је што земљина утроба баш у овом крају овде свагда спремна. Ко би то знао: можда је и ова лековита вода, овај извор здрављу и животу, искочио тек поводом каквог напора земљиног, каквог комешаја у утроби њеној, који је пре толико и толико векова разорио и стаманио други живот, који је бујно цветао у питомој долини овој. Та ено и сад тутњи и грми потмуло и страховито у мајци и мађехи земљи а трзавице њене руше силно вредан и поштен људски рад: варош Љубљану. Не дај Боже веће несреће, јер заиста је велико питање, да-ли би вредно било, да сасвим пропадне тако красна и културна варош а с њоме толики свет, па да испод рушевина њених искочи опет каква глупава кисела или сумпоровита вода, да се временом баш ту, на љубљанском пољу, може лечити по која цигеричаста и шуљевита мргода.

*

У Рогатац (Rohitsch) долази се из наших крајева преко Инђије и Загреба а од Загреба преко Запрежића до Крапине. У тој се котарској варошици родио Велимир Гај, ту су му захвални Хрвати подигли и леп споменик од мрамора. Свака ти кућа казује, да је Крапина стара и главна варош Загорја, где су хрватски властеличићи подигли себи мале дворце, у којима су зиму проводили, и где се, као што ми једна госпа Сремица у безазлености рече, покварено хрватски говори.

Предео је красан, брдовит и шумовит а с леве стране железнице осут је појединим кућицама, сеоцетима, црквама и дворцима. И нехотице ми излажаху пред очи многи призори из Шеноиних и Ђалскових приповедака, у којима се течно и с неким заносом говори о веселом и безазленом животу старих Загораца, о несташним момцима и лепим девојкама, о вредним домаћицама и о жедним, врло жедним племићима. Из тих сам приповедака тек разумео песму: „Још ни један Загорац није прод'о вина, већ му је то попила весела дружина!“ Пролазећи пак кроз овај красан предео, уверио сам се, да је додуше пријатно писати приповетке из загорскога живота, али да је куд и камо пријатније, проводити такве приповетке. Та каква-ли је већ само голема разлика у течностима: песник се служи мастилом а Загорац вином.....

Од Крапине се на колима путује кроз врло романтичан предео. Десно и лево, местимице тик од друма, дижу се високе планине, обрасле густом шумом, из које струји свеж и похладан ваздух. Дуж целог друма куће и засеоци; види се, како свет отима сваку стопу земље, да на њој и од ње живи. Но круна целој романтици биће да су оне развалине на бреговима, које показују да су се ту дизали замци, у којима су газдовали словенски или немачки ритери и оне многе цркве, којима су искићени планински висови. Ту горе мора побожна душа бити уверена, да је ближа Богу! Штета, што ни с једне црквице није одјекнуло звоно, да нам својим тучним језиком каже, да се Бог за све своје верне подједнако брине. Како тек мора бити у овом скровитом крају, кад се после заласка сунца, полагано спушта Божји мир на земљу а са тих се висова лагано и складно разлеже многозвучни поздрав: Ave Maria!

Не да се никако распознати, где престаје Хрватска и где почиње Штајерска; обележја ваљда и нема, али сам доцније на плану у илици видео, да смо приличан део пута пролазили баш дуж саме границе. Но ипак сам по неком знаку познао, да смо у Штајерској међу Словенцима. Видио сам наиме људе обријаних бркова, док сам још мало пре гледао бркат мушки свет. И наш је кочијаш, као прави Загорац, имао бркове, но врло мале, јер беше још млад. На моја питања одговарао ми је укратко, као да је у неприлици. Видело се, да ме не разуме потпуно па је по свој прилици мислио, да говорим додуше хрватски али — покварено.

*

Последњи пут (а уједно и први пут) био сам у Рогацу пре четрдесет година и врло се добро сећам на многе прилике из оно доба, на куће, на положај њихов, на брегове, на шуме, на стазе, па ах! и на воду, на киселу воду. То „ах!“ кратак је одјек тадањег: „Ајау, нећу више никад!“, јер лудо пијуцкање те воде произвело је ноћу још један ефект и то од очева.....

Како Рогатац није светско купатило већ само „земаљско“, и на јастуцима и чаршивима ударен је штајерски грб а од 50 кућа 39 су својина земаљска — није ни чудо, што се за толико година није готово ништа ни променило. Куће су оне исте, стазе и леје исте, шуме, планине исте, поточић је исти и исто онако нема у њему форела, премда се пензионирци по цео дан „забављају“ пецањем; па исти је и онај дрвени глоријетић, „Когел“, на врх брега, где сам пре четрдесет година име своје урезао, па и „Јаклвирт“ је исти, само што се

*) На другом ћу месту казати, ко је основао Рогатац и кад. При свем том ипак бих рекао, да је ова илица старог, прастарог порекла, и да су је основали стари Јелини и то они, који су говорили по Рајхлиновој теорији: бета, ета, тета и т. д. Као доказ овој тврдњи нека служи, да се и дан данас три изворчића накиселе воде зову: Alphaquelle, Betaquelle, Gammaquelle. — За овај доказ, који се не да ни оборити ни друкчије протумачити, не тражим од приврженика Рајхлинове теорије никакве награде. Еразмовци пак нека сад ћуте.

За тим барон Живковић наставља овако:

„Сад долазим на нацрт „за организацију автономије“, који је поднесен сабору, а који је за то, што није на првом месту дневног реда стављен, камен спотицања и могуће је да ће ставити у питање и даљи опстанак сазваног сабора. И у посланичким круговима су свесни тога положаја, с тога нека нико не верује, да ми нисмо ствар зрело промислили и са довољном озбиљношћу узели на око.

Пре него што би се говорило о споменутом организацијоном предлогу, мора се у кратко ово рећи: Од како је ступио у живот IX. зак. чл. од 1868., којим је наша српска народно-црквена автономија узакоњена и гарантована, постало је на овом пољу ради уређења наших српских црквених, школских и фондовских ствари у току овога времена од 29 година више превишње санкцијонисаних органичких автономних закона као н. пр. под министром бароном Етвешом превишњи рескрипт од 10. августа 1868. са шест таквих, српским народно-црквеним сабором донесених, превишње одобрених автономно - органичких закона, који се састоје из 110 законских §§.-а; под министром дром Паулером од 1870—1872. исто тако неколико превишње одобрених органичких уредаба о автономном школству, уређењу епархија, о црквено-народном врховном школском и митрополијском савету у опсегу српске митрополије и патријаршије са свега 229 које §§.-а које чланака; за тим одобрени изборни ред од 21. јуна 1871. са 43 законска §§.-а и најпосле најважнији, санкцијонисани автономни органски закон од 14. маја 1875. о организацији српског црквено-народног сабора, који се закон састоји из 33 §§.-а.

У нашој српско-народној автономији има дакле данас око 500 органичких законских одредаба, које, заједно узевши, данас — и ако још непотпуно — сачињавају наш тако звани српско-народни црквени устав.

Сад пак нови црквени устав, што га је садашњем сабору поднео његов саборски одбор, и то без икакве мотивације, хоће са својих 258 §.§.-а као једна потпуна целина да накнади и апсорбира све наше горе наведене, данас још важеће автономне органичне законе и уредбе.

Ту настаје за сваког, који разумно и коректно мисли, питање: како се могао тако један опсежан и тако важан законски предлог, који цео досадашњи законски организам српско-народне црквене автономије делом сваљује, делом суспендује, делом мења а делом допуњује, сабору без икакве мотивације и разлагања поднети?

Quae ratio legis? Какви важни разлози су навели саборски одбор, да се сада, после више од 25-годишњег опстанка наше автономије, лати овога прелога, који све досадање руши, предлога, који би у почетку ступања у живот зак. чл. IX. од 1868. био као целина на свом месту, целисходан и изведљив, а сад је скопчан са толиким тешкоћама и потресима нашег целог народно-црквеног организма?

У осталом устави, било то конституцијонални државни, земаљски или пак и автономни устави, никако не морају састојати се из само једнога закона, јер као што је познато, по праву све органичне одредбе имају се сматрати као законски саставни делови једног и истог укупног устава. Даље: Шта је у новом нацрту устава, упоредивши га са нашим постојећим автономним законским уредбама, „старо“, а шта „ново? Шта је променуто и из којих разлога, шта допуњено или усавршено и из каквих разлога, а шта је изостављено?

То би све сабор морао тачно видети из опширног образложног извештаја, промислити и оценити целисходност тога поступка, пре него што би приступио решавању, јер он сам није у стању да учини та упоређења старога с новим а још мање да тражи оне важне разлоге, који су досадањи саборски одбор приволели на то.

Једном речи тај тако површно и недовољно израђен т. зв. нацрт устава, који осим тога још оставља недодирнута, дакле нерешена нека важна црквена питања, по мом мишљењу није погодан за то, да се узме у претрес, те би се морао подврћи темељној мотивацији односно преради и допуњавању. Но то не би могла бити ствар сабора, него свакако задатак саборског одбора, који би се имао наново бирати, а који би по свом увиђењу, било један нов добро мотивисан предлог, било такав, који би допуњавао наш досадањи автономни организам, — сабору што пре на расправу поднео.

То је једини излаз из овог ћор сокака, у који је сабор заједно с владом са свим без своје кривице упао.“

Београдски листови о нашем сабору.

Орган либералне странке **„Српска Застава“** доноси овај чланак:

„Оностранн српски народно-црквени сабор одгођен је. Комесар, барон Ф. Николић, тражио је одлучно од сабора, да одмах узме у претрес такозвани „јединствени статут.“ Сабор није могао на то пристати, јер се тиме вређа народно-црквена автономија, ујемчена IX. чланком земаљ. закона и изиграва 8. и 10. § саборскога устројства, по којима сабор има право да сам себи ставља и прописује дневни ред. У 8. §.-у саборскога устројства стоји изрично ово: „У том случају, ако Њ. В. жели вршити право свога највишег надзора преко кр. повереника, овај не утиче у расправу саборску и доношење закључка, нити може пречити закониту радњу његову“, а у §. 10. тога устројства стоји јасно: „да сабор сам одређује дневни ред свој.“

Према овако јасном праву, које му ујемчавају позитивни закони, сабор није могао усвојити захтев комесаров, јер би се тиме огрешио о најсветију дужност своју, која му налаже, да очува сва автономна права своја. Кад би сабор попустио у томе погледу, онда би влада добила преседан, који би јој послужио за основу, да себи присвоји право, да српскоме народно-црквеноме сабору прописује сама дневни ред.

И сабор је мушки и одлучно одбио овај нацрт на права своја одлуком, коју је потписао 61 посланик. У тој одлуци основно и разложно брани се саборско п р а в о, и доказује неоснованост и незаконитост захтева комесаровог, односно владе мађарске. Сабор остаје и даље при ономе, што је у саборској седници од 12. ов. м. закључено односно дневнога реда саборског. У одлуци се побија и потварање, као да се сабор показује непослушан према владару.

Ова одлука примљена је у сабору огромном већином.

Као што смо већ у почетку споменули, кр. комесар одгодио је сабор. Како се говори, комесар је приватно изјавио, да ће то одгађање трајати осам дана. Да-ли ће ово тако бити, видеће се. Банфи је ишао у Ишл, где се бави аустро-угарски монарх, и трудио се, да га придобије за распуштање сабора. Но ствар још није решена. А како ће се она решити, пошто и кр. комесар поднесе свој извештај, то се не може за сада у напред порећи.

Но било ма шта, садашњи српски народно-црквени сабор показао се на висини свога задатка и позива. Он је патриотски одважно бранио животна права и интересе цркве и народа свога. „Сила Бога не моли“, и према томе сила мађарска може сабор одгађати и распуштати, али она не може поништити оно, како је то врло лепо рекао др. Стеван Малешевић у своме патриотском говору, у седници саборској од 11. ов. м., не може поништити — достојанствену слику правде, која седи с десне стране престола Божјег, и довикује свима угњетенима: моја ће бити победа. Народ један, који има тако свесну и патриотску интелигенцију, као што су садашњи представници његови на народно-црквеном сабору, може одолевати сваком насиљу и беззаконију, које, а пре а после, мора подлећи правди, која увек триумфује над насиљем и беззаконјем.

За ово кратко време, од када се народно-црквени сабор састао у Ср. Карловцима, пружио је митрополит Бранковић довољно доказа, како је њему врло мало стало до цркве и народа свога, него му је само до тога, да угоди мађарској влади и да осигура своје личне интересе и да задовољи властољубље своје. То је заиста тамна тачка на тако лепој и узвишеној слици, коју је својом већином представљао садашњи народно црквени сабор. Да је праве црквене и српске савести у митрополита Бранковића, он би требао да предњачи народу своме и да буде одважни вођа у одбрани права и интереса његових, а не да служи непријатељима народним, који би, кад би постигли оно што желе, и са њиме, и сваким другим њему подобним, поступали онако, како се већ поступа са непотребним оруђем.“

„Поглед“ описује последње седнице саборске, па између осталог вели ово:

„Ми смо у једном од прошлих бројева известили наше читаоце, да је краљевски комесар на Српском Народно-Црквеном Сабору у Карловцима са дневним редом саборским, који је у дотичном саборском одбору састављен био противно незаконитој жељи мађарске владе, садржаној у краљевском претпису о сазиву Сабора, да се пре сваког другог рада узме у претрес „јединствени статут“, отишао у Пешту да тражи упутства од мађарске владе шта му ваља чинити при таквом развоју ствари на Сабору. Природно је било надати се од тог корака комесаровог повољнијем обрту, али та је нада овога пута остала — празна нада. Вративши се из Пеште краљевски комесар, барон Николић, известио је Сабор, да влада угарска не може одступити од свога тражења да се јединствени статут стави на прво место дневнога реда саборског и кад је Сабор, остајући доследан своме дојакошњем држању ипак усвојио дневни ред опако како је у одбору израђен, означивши захтев краљ. комесара као повреду закона, који ујемчава Сабору право да он сам себи утврђује дневни ред какав хоће, саопштио је барон Николић у седници саборској 14 о. м. посланицим ову изјаву.“

Ту се сад наводи изјава комесарова и за тим одлука саборска, па се онда наставља овако:

„По ономе што је до сад било, можемо са највећим задовољством констатовати, да је Народно-Црквени Сабор умео да очува и своје достојанство и да у равној мери заштити и праве интересе своје православне цркве и свога српскога народа. А шта ће даље бити, то ћемо тек да видимо. Народ српски казао је што је имао да каже. Сад је ред на мађарској влади да покаже, како она уме да цени положај и интересе угарске државе.“

Најновије из Карловаца.

Ср. Карловци, 23. јула 1897.

У питању сабора наступила је потпуна стагнација. Ништа се не зна и не може знати, јер ствар није одмакла ни корака у напред. Још није ништа решено, ни одлучено. Само се комбинира и — добру нада. Има их, који још увек мисле, да ће се сабор састати сада у понедељак и да ће сабор моћи радити, или бар изабрати саборски одбор.

Секретар комесаров П. Јовановић вратио се амо прексиноћ брзим возом, док је комесар барон Федор Николић отпутовао чак у Баварску, у Рајхенхал, да посети породицу. Види се, како се онима горе жури. За то тако дуго и решавају. Секретар се вратио амо на изричну заповест Банфијеву, како би било некога, ко ће заступати „комесаријат.“

Као што видимо, у последње време све једно, те једно: „не зна се ништа, не решава се ништа.“ Но, ваљада, ни то неће већ дуго трајати?!

Што се тиче С и н о д а стоје моје пређашње вести, да ће се састати 10. п. н. и да су владике одлучно противне избору Лукијана Богдановића.

Најважнија је вест, да нас је Габор оставио! Отишао је у Сарајево, коме има да захвали своју баснословну каријеру, а оданде ће у Тузлу на посвећење митрополита Г. Живковића.

P. S. За моје саопштење у „Бранику“, да је епископ Змејановић оставио у сабору извесну цедуљу, држе многи, (па шта више и неки листови), да је само — „добар виц“. С тога морам изјавити, да вест о оној цедуљи није измишљена. Цедуља је постојала; дакле садржај те цедуље није виц. Бар није м о ј виц, ако није — епископа Змејановића.

сад зове Божић и што за вино не каже „бајн“ већ лепо „вајн“.

У великој се дворани онако исто игра валцер а пред њом томбола као у оно доба, гости онако исто дилетантски свирају у клавир и још дилетантскије певају из нота и накиселих грла. Пред „курхаузом“ се недељом онако исто пушта свилен балончић у вис, да се на велико весеље деце, као сваки други балон, тек само лудо бламира. На великом шеталишту свира она иста музика — Rigoletto! Trovatore! — дакле и ону исту парчад. Свет се онако исто шета по стазама и сеновитим алејима и не истиче се никаквим луксусом, па „мерка“ и „шацује“ једно друго, или се карта тарока, виста, преферанца, клабера па чак и фрише фире, а поједини нестају са „обзорја“ онако исто брзо, кад се кисели духови помаме у њима те безобзирно и на пречац прекидају најнежнију љубавну изјаву. Шта више, мени се чини, да се по тим лепим стазама шета онај исти свет, који се туда шетао још пре четрдесет година, само што је на њему пролазно и хитно време оставило немилих и дубоких трагова. Многи иде погурен и поштапан, који је у оно доба пред лепојком на нокту играо а многа крезуба и „бораста“ госпа седи може бити на оној истој клупи, где је некад радо слушала ласкаве речи и љубавне изјаве. Ах! такав је свет овде у већини, али се, на жалост, по изгледу ни млађи свет не разликује баш тако од њега, јер. . . . . .

. . . . . јер као што су ретке оазе у пустињи Сахари, тако су овде ретке лепе девојке и жене.

*

Најзнаменитија а уједно и најинтересантнија личност (што није баш свагда у тесној свези) без икакве је сумње бискуп Јосип Јурај Штросмајер, тај велики добротвор народа хрватског. Осамдесет и три године нису много пореметиле на том ванредном човеку. Тело му је још доста здраво и снажно, корачање прилично лако и одрешито, да би се могло рећи, е је претурио тек шездесет и коју а свежина и гипкост духа, изванредно памћење, хумор и досетљивост скидају и с тог броја још многу годину. У друштву је љубазан и разговоран; слушајући њега ником се и не говори — тако држи велики дух у пријатну запту све около себе.

Од познатих личности или су били или су још овде г. г. арцибискуп Барски Шиме Милиновић, Самко Маширевић, члан магнатске куће, каноник Јосип Торбар, председник Југославенске Академије, пуковник Марко Доросулић из Варадина, историк Таде Смичиклас, Фран Фолнеговић, др. Богдан Медаковић, Monsignor др. А. Воршак, десна рука бискупова, књижевник Јанко Иблер, уредник „Narodnih Novina“, Каменко Јовановић, Јован Ђуричић-Биорац из Руме. Ту је чак и Ротшилд — aus Gross Kanizsa . . . . . а поред њега безброј осунећене браће из свију крајева Угарске па чак и из Сивца и из Сентомаша, тако, да их је баш две трећине, а има нас свега, и са онима, који су већ отишли, преко 1500.

Гостију има из Србије, Босне, Херцеговине, Далмације, Румунске, Немачке, Француске, Русије, Мале Азије и Мисира — разуме се тек по један или два госта из тих удаљенијих крајева. Уопште, није Бог зна каква навала — Рогатац не би велику ни поднео — па је ипак све пуно а опет зато не смета нико ником. Куд се окренеш, свуд је чисто и удобно као да је читаво купатило таман извађено из кутије. То је у првом реду заслуга овдашње управе, која све и сва чини, да гостима буде удобно и да их разоноди, позивајући овамо чак и славне бечке певачице да концертују.

По ћошковима нуде мале девојчице јагоде или цвећа, али тако пристојно, да сам се зачудио и немило сетио разбојничких хаузирера и друге напасти тамо у нас. Оне ти пруже свој еспап, ти одмахнеш главом ако га не ћеш, и воћарице су већ нестале и заишле за ћошак. Послуга, била у стану, била у гостионици или на „бунару“, свагда је тачна и тиха; никад није нужно поновити свој захтев. Па уз сву ту удобност и предусретљивост, уз сретну апсенцију комараца и прашине, уз пристојне цене, још тај дивотан предео и тај „дестилиран“ ваздух, и, као што уверавају, особита вода за пиће, премда сам уверен да је у овом крају сумњиве „слаткоће“. Само да женски свет не расипа тако разномирисне парфиме! Но ја не морам ићи пред вече на корзо, као год што врло смотрено обилазим „курсалон“, где мрко прети велики али срећом једини клавир у Рогацу.

*

Наравно да сам купио чашу и то с неким грчким храмом, који још боље доказује моју тврдњу о стародревности ове илице. То сам учинио зато, да не изгледам беспослен. Кад носим чашу у руци, види се бар, да ме је нека „сврха“ довела амо, иначе. . . . Да-ли пијем из ње Tempel-или Styriaquelle, споредна је ствар, главна је, да се носи чаша и да се види у руци. С том се чашом уопште тера нека кокетерија а могла би бити и предмет какве месне шаљиве игре, где би положај њен, дакле к а к о се држи, био „известан“ знак, по ком би заљубљени уговорили час и место састанка. Па кад би, на вршку заплета, потера пошла за љубавним паром, онда би кисела вода, као њихов савезник, ступила у акцију те на свој начин задржала потеру. . . .

На бунарима пуне гостима чаше неке киселе нимфе; гости примају чаше, срчу и срчу воду па ударе онда у прописани одмерени кас. Испрва се иде доста лагано, доцније све брже и брже, а што је најчудноватије, сваки чини на гледаоца утисак, као да поуздано зна, куда ће.

Вредно је гледати како се руча и вечера. Рестаурација је увек пуна света, дошао пре 12 или после. Кад се накупи, не знам, тек она је пуна а келнери да се искидају носећи јела и пића. Но вешти су, то им се мора признати. Чим ко поруча, он и оде а његово је место у том тренутку већ заузето. Ако се коме не жури те остаје три четврти сахата, може доживети, да се за суседним столовима измениле по три „генерације“ гладних па насићених гостију. Али може дочекати и то, да га дошљаци мрко погледају: иди, кад си се најео! Та врева и гунгула траје до једног сахата па онда могу келнери хватати муве или се у хладовини одмарати.

Какав ручак таква и вечера. Сваки се жури као да ће му „предњак“ појести све што

Нови Сад, 23. јула 1897.

— **Страна штампа о нашем народно-црквеноме сабору**. Одлучно и законито држање нашега сабора дало је повода и страној штампи, да симпатично говори о нашем сабору и нашим приликама. Тако је полузванични орган рускога министарства спољашних послова „Н о р“ донео јуче опет велик и важан чланак под насловом: „Банфи и Срби у Угарској.“ А почели су о сабору да пишу и немачки листови у царевини. Тако је донео уводни чланак и један од најугледнијих листова из царевине „Р а ј х с п о с т.“ Ми ћемо тај важни чланак донети у изводу у броју, што је на реду.

Од пештанских листова донео је „Budapester Tagblatt“ јуче и други чланак о нашем сабору из пера б а р о н а Ј о в а н а Ж и в к о в и ћ а, а „Hazánk“ из пера посланика дра П а ј е Д р а к у л и ћ а. (Чланак Живковићев доносимо у данашњем, а Дракулићев ћемо донети у идућем броју. — Ур. „Бр.“.)

— **Мађарски Панамино.** У мађарским политичким круговима много се говори о једној афери, која још није сасвим објашњена. Говори се, да је државним новцем откупљено једно штампарско и новинарско подузеће, које је стојало пред банкротством, да би се неколико мамелучких посланика извукло из непријатне ситуације. О тој ће ствари бити говора и у заступничкој кући.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У седници заступничке куће од 21. јула (2. авг.) поднео је заст. Б л а ш к о в и ћ предлог за одлуку, по коме се награде могу дати само оним творничарима шећера, који не склапају картел. — Заст. П о л о њ и је говорио против тог предлога а нарочито је побијао модификације, које је предложио министар финансија. После тога је дебата о предлогу за шећерну премију закључена. — Министар финансија Л у к а ч моли, да се Блашковићев предлог одбије. Са теоретског гледишта, вели министар, картели се у опште не могу одобрити, али у специјалном овом случају мора се признати корист (?) картела нарочито за Угарску. Што се тиче предлога, да се овом законском нацрту даде повратна снага, није министрова кривица, што овај нацрт није начињен законом у одређено време. Затим је министар полемисао са Полоњијем и најпосле је препоручио, да се зак. предлог прими с модификацијама, које је он предложио. Заступничка кућа је примила зак. нацрт, а одбила Блашковићев предлог. После тога је примљен и 2. § тог предлога, и тако је довршена сасвим расправа о шећерној премији.

— **Хрватско-славонско - далматински сабор** је прву своју седницу после отварања одржао 21. јула (2. авг.). Светозар К у ш е в и ћ као председник по старешинству отворио је седницу. Заступник др. Симе М а з у р а је тражио, да се прочита опозицијин предлог, управљен против предлога верификацијоног одбора, којим се уништавају избори неких опозиционих посланика. Председник одговара, да ће се то учинити, док се сабор конституише. Више опозиционих посланика тражило је реч, али владина странка им није дала, да дођу до речи, и предлог верификационог одбора, да се униште избори седморице опозиционих посланика, примљен је. Опозиција је против тога бурно протестовала, те је изашла напоље, кад се приступило избору п р е д с е д н и к а. Једногласно је изабран бивши одељни предстојник Данило С т а н к о в и ћ, који заузме председничко место и изјави, да ће строго чувати част и углед сабора. За п о т п р е д с е д н и к е су изабрани Хинко пл. Ф р а н ц и с ц и и др. Фрања С п е в е ц.

— **Српски клуб.** Срби посланици на земаљском сабору у Загребу основали су клуб, коме је за председника изабран Васа Ђ у р ђ е в и ћ, за потпредседника др. Свет. Ш у м а н о в и ћ, а за тајника др. Никола Ш о б а т.

— **Румунски црквени сабор.** Црквени сабор православних Румуна у Угарској сазван је за 1. (13.) октобар о. г. у Сибињ.

— **Немачка.** Пруска заступничка кућа решила је у суботу питање, које је дуго у запетости држало нарочито парламентарне немачке кругове. Влада је, као што је познато, поднела за закон о удруживању и сакупљању новелу, која је, како мисле, наперена против превратних тежња. После жестоке борбе у обема кућама, влада је пристала на модификације зак. нацрта, о коме се прошле среде гласало у господској кући. Владини су органи живо радили, да се у заступничкој кући предлог прими у тексту господске куће, уверавајући, да је реформа наперена само против превратних елемената. Али све владино настојавање било је узалудно. У колико се ради о средствима у борби против „превратних“ странака у Немачкој, читава је опозиција била сложна у томе, да је досадањи закон о удруживању сасвим довољан, али влада овим преговором тражи средства против грађанских странака, како би се силом могло постићи оно, чему се напредни елементи у Немачкој у сугласу с уставом противе. По назору свих опозицијоних група та би новела закона о удруживању онемогућила све изборне припреме помоћу организованих странака и политичких друштва, учинила би илузорном право поучити бираче у доба изборних припрема, а могла би се употребити против сваке опозицијоне групе. Удес новеле за закон о удруживању одлучила је у суботу пруска заступничка кућа, одбивши је са 209 против 205 гласова. — После тога је и саборско заседање закључено.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 23. јула 1897.

— **Пропутовали.** Синоћним источним експрес возом пропутовао је поред наше вароши српски краљ А л е к с а н д а р са својом матером, краљицом Н а т а л и ј о м. Краљ Александар путује у Карлове Варе (Карлсбад), а краљица Наталија у Бијариц.

— **† Љубица Радишићка.** У реду нових добротвора народних уписујемо и име Љубице удове Р а д и ш и ћ к е из Сегедина, која се упокојила пре неки дан у Срп. Крстуру, куда је отишла, да сахрани своју јединицу, Катицу Топонарскиницу. Љубица Радишићка стекла је потпором бившег пароха срп. крстурског пок. Ђорђа Обрадовског и својом доцнијом штедњом и радњом лепо имање, од ког је поклонила и народу српском 11.000 ф; и то: 5000 ф. оставила је као стипендијску закладу за сироте богослове; 4000 ф. даровала је св.-савском фонду, а 2000 ф. дала је срп. учитељском конвикту, те је тако стекла име добротворке за себе и за свог добротвора, пок. Ђорђа Обрадовског, код овог српског хуманог друштва.

Нека је лака земља врлој покојници и вечан спомен међу нама! Слава јој и хвала на доброчинствима, која је учинила свом народу.

— **Каниц у Србији.** Познати пријатељ српскога народа и немачки књижевник Ф. К а н и ц бавио се ових дана у Београду, где су га одлични његови поштовачи најсрдачније дочекали. Каниц ће опет путовати по унутрашњости Србије. Њему у почаст приређена је 16. јула у Топчидеру заједничка вечера, о којој „Београдске Новине“ доносе ово: „Веселе је почело у 7 часова у вече. У прочељу је седео г. Каниц, десно до њега г. Стеван Тодоровић, а лево г. Стеван Ћурчић, па за тим остали пријатељи и поштоваоци, махом књижевници, новинари и уметници. Прву је здравицу напио г. Стеван Тодоровић, као најстарији пријатељ слављеников у Србији и у своме лепоме говору пожелео је г. Каницу дуг живот и свако задовољство. Здравица је пропраћена тушом, који одсвираше Фараонови потомци, а друштво стојећки отпева „Многаја љета“. Другу здравицу напио је г. Стеван Ћурчић. Он је у своме тосту изнео заслуге г. Ф. Каница као књижевника и нагласио је, како је слављеник био први, који је својим књижевним радом дотле још довољно непознату Србију упознао са средњом и западном Европом и тиме стекао великих заслуга по народ српски. Здравица је пропраћена бурним усклицима „Живео Каниц!“ После кратке паузе устаде г. Тодор Стефановић Виловски, те је милога госта славио као онога српскога пријатеља у Бечу, који је пуних 30 година ободравао и подстицао Србе, Словене и Немце на рад књижевни и уметнички за народ српски, и који је у томе погледу био стожер, око којега се прикупљаху сви, који љубљаху Србију и српски народ. Здравица је пропраћена са „Многаја љета.“ За тим се диже г. Каниц, те у подужем своме говору нагласи, како су многи незадовољни са постигнутим културним напретком у Србији, али он, који Србију познаје још од 1859. године, може смело тврдити, да ти људи немају право, јер је Србија за последњих 38 година учинила у свакоме погледу и на свима пољима већи напредак, ного икоја држава у Европи. Слављеник је у живим бојама изнео стање, какво је затекао у Србији 1859. године и културни ступањ, на коме данас стоји Србија. Са љубављу и искреним пријатељским расположењем, а са сузама у очима завршио је своју красну здравицу са речима: „Живела Србија! Живео народ српски!“ — Одушевљење беше тада достигло свој врхунац. Сви присутни куцнуше се чашама са слављеником, песма се орила и разлегала по нашем лепом Топчидеру, а музика је свирала српске песме. После тих здравица пала је још једна. Г. Стеван Ћурчић, који беше иницијатор те овације заслужноме пријатељу нашега народа, устаде и узе беседити. У краткој здравици, пуној топлине, напио је двојици присутних пријатеља слављеникових, г. Стевану Тодоровићу, сликару, и г. Ђоки Јовановићу, скулптору, што су својим уметничким радом сачували потомству лик слављеников. Г. Тодоровић тога је дана довршио портре г. Каница, који ће поклонити нашем народноме музеју, а г. Јовановић, моделирао је главу слављеникову, која ће у бронзи бити репродукована. Благодаривши њима двојици на пријатељској пажњи према г. Каницу, завршио је своју здравицу речима: „Живели уметници Тодоровић а Јовановић!“.... Веселе је текло својим током, док не дође време да се засебним електричним возом врате у варош. У трамвају беше и музика, и тако певајући и свирајући вратише се у престоницу, а кад дођоше пред Двор певаху сви народну химну и клицаху: „Живео Краљ Живела Србија!“

— **Учитељско удружење у Србији** држаће 2. (14.) о. м. у Крушевцу своју редовну годишњу главну скупштину.

— **Прогнат Србин архимандрит.** Бивши администратор скопске епархије, архимандрит Нићифор Перић, послат је на епитимију на острво Патмос, што се замерио патријаршији, кад је оно без њезина одобрења вратио се из Цариграда у Скопље. Њега су стражарно спровели на острво, а то је изазвало највеће негодовање код Срба у Цариграду, који веома поштују архиман дрита Нићифора.

— **Јака бура.** У целом Банату је ономад беснила страховита бура и падала јака киша. У Б о ч а р у је гром ударио тринајст пута. На другом месту је опет двадесет пута за два минута ударио у телеграфске стубове. Гром је убио и четири вола, који беху својина барона Ивана Бајића. Слуге, који је терао волове, нестало је.

— **Војнички споменик у Босни.** За време окупације Босне и Херцеповине пало је много војника од бригаде грофа Сапарија у бојевима око Грачанице. У тој бригади били су и наши Сремци, 70. пешачка пуковнија, и од њих је такође више њих погинуло. Гробови тих погинулих војника тако су запуштени, да се скоро и не распознају. Сад је иницијативом окружног лечника дра Јустина Карлинског покренута мисао, да се погинулим војницима подигне достојан споменик, и на ту се цел купе прилози. Споменик ће бити освећен 1. (13.) августа, дакле на деветнајсти годишњи дан битке код Грачанице.

— **Позоришну представу** са игранком приређује српска певачка дружина у Ч у р у г у 27. јула (8. августа) 1897. г. у просторијама гђе J. Јаконић. Распоред I. део „З а д у ж б и н а ц а р а Л а з а р а“ од М. П. Шапчанина, приказују дилетанти. II. део: И г р а н к а. — За ову представу је набављено српско историјско одело.

Новости са стране.

— **Страшна поплава у Аустрији.** Горња и Долња Аустрија, затим делови Чешке и Салцбурга страшно су страдали од поплаве. Услед силних киша су реке Енс, Ин, Салцах и друге мање реке силно набујале, те су по селима и усевима начинили грдне штете. Многе лепе долине у Доњој Аустрији и Салцкамергуту су уништене. Језера се у тим крајевима такође излила, — једном речи прави потоп. Сама варош Ишл, у којој се сад баве Њихова Величанства, јако је страдала од поплаве; парк и еспланада, по којој се шета публика, под водом су, те је Њено Величанство краљица Јелисавета наредила, да се публици отвори дворски парк и уједно је преко Свога дворског маршала дала публици у Ишлу на знање, да ће се сваки дан у одређени сахат бавити у павиљону царског летњиковца, где ће л и ч н о п р и м а т и дарове за поплављенике. Ова племенита одлука наше узвишене владарке изазвала је радост међу народом у Ишлу и околини, а и сиротим поплављеницима биће лакша судба, кад чују да се Њено Величанство матерински брине за њих. Његово Величанство краљ пак приложио је за поплављенике у Чешкој и Аустрији 30,000 фор., а за поплављенике у Ишлу 1000 фор. — У Шлезији је 38 људи пропало у води, а у долини Вистрицу најмање њих 60 удавило се. Из Трутнова (у Чешкој) јављају, да је до ономад извучено из воде 20 људских лешина.

— **Двобој орлеанског војводе Хенрика.** Пре неколико дана јавили смо, да се војвода Хенрик Орлеански неповољно изразио о оним италијанским војничким часницима, који су били у заточењу код абисинског негуса Менелика и да ће због тога доћи до двобоја између њега и грофа од Турина, синовца италијанског краља. Но војвода Хенрик још до данас није изазван на двобој од грофа Туринског, али је из Александрије телеграфисао другом свом противнику, италијанском генералу Албертону, који је такође био у абисинском ропству, да се оданде 5. августа п. р. креће за Француску, камо ће за шест дана стићи и девере своје означити. Војвода Орлеански је пред једним новинарем у Александрији изјавио, да он и сада остаје при оном, што је у „Фигару“ писао за италијанске официре, и да се он о њихову понашању у ропству још б л а г о изразио.

— **О генералу Скобељеву.** Адмирал Макаров у једном низу чланака, које штампа у „Морском Зборнику“ и у њима говори о чувеним војсковођама, износи неке карактерне црте о Скобељеву, с којим је био лично познат. По његовом тврђењу Скобељев се у свом пуку сматрао као рђав официр. Макаров га је познао за време ахалтекинског рата и тад је видео да је то велики војнички дар. Скобељев је умео да охрабри војску; доста је било да га војници виде, па да одмах пожеле да се туку и разбију непријатеља. Скобељев ми је причао, да је он, кад су га рањена носили, смишљао како ће да говори војницима, и да је смислио да говори једно, ако је рана лака, а друго — ако је смртоносна. То показује, да се Скобељев, и ако је рањен, није бојао смрти. Али не треба заборавити, да никакво васпитање не може угушити природни инстинкт страха. То се види на самом Скобељеву, кога нико неће прекорети да је страшљив. Имао сам прилике да превозим морем рањенике из Плевне и да ценим Скобељевљеву храброст по причању људи, који нису имали рачуна да га хвале. Сви су га рањеници једногласно хвалили и говорили, да

је у кујни те њему неће остати ништа. Ми се хранимо код Лајтнера и могу рећи да смо сасвим задовољни.

Коме природа, човек, књига или перо не нуде довољно забаве, тај се може и иначе провести, јер су модерне игре за велику децу доста заступљене; може се јахати и на мазгама па и кочијашити. У недељу 13. (25.) VII. био је велики бал у почаст свима Анкама, на који је дошло нешто официра и много младих кадета из оближњих градова. Ти су и били потребни да окрећу швигарице, јер овдашњи скроз и скроз прокисео свет не сме се упустити у смеле скокове.

Што су на одличну месту подигли споменик грофу Атемсу, разумем, јер је он 1801. основао и подигао ову улицу кад је био намесник у Штајерској али не разумем зашто су овде, у овим планинама, подигли споменик и светом Иви! Та Ива је чувар мостова, који воде преко великих река! Па да су га метнули бар близу потока и оних многих мостића, али не, поставише га да чува киселу воду и он, сиромах, с накривљеном главом држи у руци распетије као какво мало дете и гледи у свет који пије. Кажу, да је сваке године редован виц, да му когод о прст обеси чашу, ординарну, разуме се.

*

Већи део дана проводим са својима. Но ујутру, кад допушта време, пустим се у мало удаљенију шетњу сам, најрадије сам. О, ала је диван призор, кад јутарње сунце прелије врхове од планина па се помало све то већма спушта у долину и цветну ливаду. Из шуме чисто сипа богодани мирис те крепи плућа и свежи очи — да сам млађи, може бити да бих се повукао на неко време у који катуниħ па живео о круху и млеку. . . .

По који пут одем и обдан у шуму. Ту нађем по каткад скровито месташце. Па кад око мене тек само шушти лишће, кад прозуји бубица, кад цвркне тиче или кад се на сунчаном зраку, који се прокрао кроз лишће, љуљушка и светлуца по који лептир, ја сам онда задовољан, тако задовољан, да не осећам ни себе самог. Што ми чула донесу до свести, то се површно прима и једва тек овлаш разазнаје. Мени је готово као оном, који је у чаробноме стању између јаве и сна, кад му понестају дневни утисци и кад му постепено чуло за чулом заспи. Па опет није тако. Најваздушастији и најсмелији део у сваког човека, фантазија, живи тек сад живот свој, па ако ми и не ствара пред очи варљиве немогућности као у сну, уседне ипак на шарена лептира, те с њиме заједно лепрша и кривуда тамо амо, нестално, нерешљиво, готово без цели и намере. Или се пусти за каквом лакокрилом тичицом мало већма у вис, тамо, докле допире зелено грање па се љуља и љуља и жељно погледа у бескрајно плаветнило. Или се осмели тако, да се сад и сама дигне све то више и више, док се не изгуби тамо у етиру, да се уједаред опет на земљи нађе, уморна и разочарана. . . .

М. С—ћ.

што је већа опасност бивала у боју, он је био све веселији. Ја се сам сећам свог разговора са Скобељевим пред ахал-текински рат. Распитивао ме је о потурању мина. Ја сам му говорио да свуд решава ствар лична храброст и рекнем: „могу мислити шта би урадили ви, који нисте никад за страх ни знали!“ — „Варате се, одговори он, ако мислите да се ја нисам плашио. Ја у то не верујем и мислим да је сваки човек у некој прилици необично храбар, а у некој плашљив. Већином човек јаке воље може да надвлада страх у себи, али ја се сећам како сам једном у рову лежао и нисам смео дићи главе, јер ми се чинило да изнад мене лети леса од куршума После неколико минута ја надвладам страх и ради казне над собом пођем у још жешћу ватру. Али док сам лежао у рову био сам најјаднији страшљивац.“ Скобељев је говорио да се војници могу охрабрити, ако се у сред боја почну вежбати у оружју, као што се то ради у мирно време. Писцу је Скобљев причао масу ствари ове врсте, али их није побележио ни запамтио. Сећа се једне, која иде овоме у прилог. „За време турског рата — говорио је Скобељев — једна чета освајала је неки редут; војници пођу јуришем, али због јаке ватре непријатељске не могну дотрчати него прилегну на земљи. Прилегне им и командир. Кад је први страх прешао, командир почне говорити војницима да ваља ићи напред. Војници одговоре, да су се препали, али да ће ићи. По целом фронту прође тај разговор и најзад командиру јаве, да му се сви куну да ће ићи и неће се зауставити док редут не узму, само да он да знак. Командир да знак и за тренут ока редут је био освојен. Скобељев дође у редут, кад је већ тамо био цео батаљон. Видевши да се непријатељ јуначки бранио, он сакупи официре и потражи ко је учинио да се редут заузме, па да добије награду. Официри кажу четног командира. У вече дође командир батаљона Скобељеву и каже му, да официри нису казали правога и нарочито нагласи да четни командир није тај, јер је употребио недостојан начин да крене чету напред. Скобељев није учинио што су официри желели, јер је нашао да је командир чете урадио како ваља и паметно, јер би горе било да није припремио људе а јурнуо на утврђење.

— **Нов изуметак.** И Мађари нешто изумеше: Бела Ледерер, поручник 12. домобранског пешачког пука и мерник Лауш Борзаји су изумели неку потпетицу, о којој тврде, да јако олакшава пешачење. Прошлог уторника су окушали тај изналазак. Пешачили су с једним трећим другом из Будимпеште у Вац и Хидегкут, па се вратили у Будимпешту без најмањег знака уморности. Тај изналазак се састоји из потпетица од челика, које се као мамузе лако дају утврдити под обућу. У свакој потпетици је по једно спирално опружно перо. Та пера дижу тело, и пријатно га љуљају те пешачење јако олакшавају. Проналазачи веле, да та пера врше 70% пешачења.

НОВИЈЕ.

Београд, 22. јула. Народна скупштина ће се на јесен сазвати у подуже заседање; претресаће се важни законски предлози.

Цетиње, 22. јула. Говори се, да ће кнез Никола на јесен посетити султана Абдул-Хамида.

Солун, 22. јула. Овде се чује, да ће се на мађедонско-бугарској граници између Демир-Хисара и Драме концентрисати већи корпус турске војске. Исто тако се говори, да ће и у Стару Србију, у близину српске границе, скоро отићи јача оделења турске војске. Мисли се, да то стоји у свези са разоружањем Арнаута, али могуће је, да то Турска чини и с тога, што је појачана српска погранична стража.

Одеса, 22. јула. Овдашња општина је одредила 100,000 рубаља за дочек председника Фора.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника.“

Будимпешта, 23. јула. Заступничка кућа је у својој данашњој седници продужила специјалну дебату о зак. предлогу за обавезе. Гроф Александар Кароњи је држао подужи говор.

Будимпешта, 23. јула. Дунав непрестано долази. У Острогону је делимична поплава.

Ишл, 23. јула. Његово Величанство краљ је јутрос отпутовао у Беч.

Беч, 23. јула. Вода у рекама, које се излиле у Доњој Аустрији, опада.

Трговина.

Нови Сад, 23. јула 1897.

Цена храни је данас на нашој пијаци: пшеница прве каквоће 11 ф. 20 н., наполица 10 ф. 80—90 н., кукуруз 4 ф. 80—90 н., јечам 5 ф. 30—40 н., зоб 5 ф. 40—50 н., проја 3 ф. 60—— н. Пасуљ бели недолази Репица 8 ф. Вуна 80—82 ф. Све од 100 кгр.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 23. јула 1897.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 66 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 65 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 53 н.

Српско народно позориште у Карловцима.

Ред позоришних представа.

У четвртак, 24. јула (5. августа): **„Рићокоса“.** Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао А. Лукачи, превео Ђ. П. музика од Еркла Уз суделовање војничке музике ц. и кр. 70. пешачке пуковније петроварадинске.) Г. Драга Стефановићева као гост у насловној улози.

У суботу, 26. јула (7. августа:) **„Хамлет.“** Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, превео с енглеског др. Лаза Костић, за српску позорницу удесио А. Хаџић. (Уз суделовање војничке музике ц. и кр 70. пешачке пуковније петроварадинске.) **(Предпоследња представа).**

†

Мој нигда непрежаљени супруг, односно отац и деда.

КОСТА СТЕФАНОВИЋ

српски народни учитељ у миру

испусти своју племениту душу 18. о. м. у 77. год. свога живота, после дугог и тешког боловања; тело покојниково предато је матери земљи 19. о. м. уз велико саучешће овдашњег грађанства обојег пола.

Јављајући ову по нас тужну вест свима сродницима и пријатељима, молећи их за тихо саучешће, уједно изјављујемо и најтоплију нашу благодарност високопречасном господину проти Милану Ћирићу, и пречасној господи Божидару Поповићу, Зарији Станковићу, Николи Тодоровићу Ђорђу Велићу и Вељку Миросављевићу, свештеницима овдашњим, који су из почасти чинодејствовали при погребу, затим председнику српске православне црквено-школске општине господину Пери Попадићу, који је наредио, да се мили покојник огласи; господи: дру Лази Станојевићу и Аркадију Варађанину, управитељима школским, и осталим професорима и учитељима, који су са ђацима присуствовали погребу. Учитељу јовановске основне школе, господину Милану Јовановићу, који је на гробу покојниковом изговорио опроштајну беседу, наводећи врлине и заслуге покојникове; благодаримо из свег срца тако исто и целом грађанству, које је при спроводу учествовало, те нам у неколико и тугу ублажило.

Нови Сад, 19. јула 1897.

Варвара Стефановић
са родбином.

†

Јавна захвалност.

Дубоко ожалошћени смрћу нашег драгог супруга, оца, деде, таста и ујака

МИХАИЛА РИСТИЋА

адвоката,

сматрамо за своју дужност, да овим путем изјавимо своју велику захвалност пречасном свештенству, које је при погребу из поштовања према покојнику чинодејствовало, а наиме преч. г. проти Кости Цијуку, часној г. г. Михајлу Кадићу, Проки Милошевићу, Кости Николајевићу, Светозару Разуменићу и Кузману Јовановићу, славној срп. прав. црквеној општини овдашњој, која је тако дивно манифестовала последњу почаст своме бившем председнику, славном срп. певачком друштву, које је својим лепим појањем увеличало погреб; славном овдашњем варошком представништву и господи колегама на положеним венцима на самртнички одар, и свима, који су било корпоративно било на ма који други начин указали последњу почаст истоме и у неколико нам велику тугу за нашим драгим покојником ублажили.

У Белој Цркви, 20. јула (1. авг.) 1897.

Ожалошћена породица.

Књижевни огласи.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша одобрена је и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

У препоруку нашег издања „Мале Катавасије“ приводимо ево и оцену стручног ваљаног и познатог часописа „Новог Васпитача“.

У II. свесци овогодишњој оцењује „Нови Васпитач“ наше издање овако:

„У VIII. ком. „Књижевног Прегледа“ нашег од прошле године приказасмо ову књижицу, а после тога замолисмо једног од наших врсних стручњака, да напише кратки реферад о тој књизи за наш лист. У место формалног реферада, стиже нам од истог господина писмо, у коме је — по своме суду — истакао оне добре стране „Катавасије“, ради којих она заслужује прво место међу својим другама. То место из писма овако гласи:

1.) Ова је књига потпунија од свију досадањих; јер има за вечерње, јутрење и литургију све најважније ствари, које су школској младежи нужне и то све у правилном реду.

2.) У њој су тачно исправљени текстови у свима произвољним песмама о великим празницима и поправљене су оне многе погрешке у њима, које су мирисале на проту-православно порекло, као н. пр. „безъ грѣха зачета“ у песми божићној „Ликꙋй днесь Сіѡне!“ и т. д.

3.) У овој катавасији попуњена је једна празнина, која се налази у свима досадањим књигама те врсте; а то је, уврштени су тропари и кондаци за све оне свеце, о којима се обично у нас Срба „Крсно име“ слави. Тако је дана прилика, не само свакоме ђаку, него и његовим родитељима и старијима, да о оном свечарству могу научити и отпојати тропар свога кућног патрона, који је главна карактеристика српског племена у опће, а особито међу туђинцима.

Најпосле, сравни ли се та катавасија са свима досадањим њеним другарицама, сваки свештеник и учитељ моћи ће одмах на први поглед видети, у чему и колико је она боља, потпунија и сређенија од свију осталих. Врло је лако извести баш и поименце све њене предности и преимућства.

Према свему овоме, књига је заиста у својој врсти до сада најбоља и најпотпунија“

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Садржи осам табака. — Цена је 20 нов. — На више са рабатом.

Српска Манастирска Штампарија.
У Ср. Карловцима.

Огласи.

ЗА ДУВАНЦИЈЕ!

„КЛУБ“, најчистији, најтањи и опет најјачи папир за цигаретле.

САСВИМ БЕЗ ГЛИЦЕРИНА.

Може се добити на сваком месту и то у патентираном завоју по 3 н. Обичан завој **(Club-exquisit)** 2 нов.

Примедба. Од истог папира готове се и омиљени **клубски омотачи.** 88 59—90

Заштитни и за познавање знак: човек с пушком, који пуши на цигарету.

КУЋУ

У КАМЕНИЦИ

са 2 зграде, 5 соба, 2 кујне, шпаиза, штале, баште и т. д. продајем.

Радосављевић
капетан.

2—3

277 2—3

Стечај.

Од стране надзорног одбора за општинско забавиште у Турији овим се расписује стечај на место општинске забавиље. Плата је забавиље годишње 360 фор. у готовом новцу и 40 фор. у име паушала за грејање, од које своте дужна ће бити забавиља о грејању и чишћењу и забавишне дворане старати се, и слободан стан.

Плата ће се издавати месечно у напред, а паушал за грејање у две једнаке рате и — то прву рату добија забавиља 1. септембра — а другу рату 1. фебруара.

Позивају се све оне, које на ово место компетовати намеравају — да своје инструисане молбенице најдаље до 13. (25.) августа доле потписаном председнику тим пре припослати не пропусте, јер кашње приспеле молбенице неће се у обзир узимати.

Компетовати могу само оне, које су у једном од државних завода за изображавање забавиља за такове оспособљене.

Од забавиље се безусловно изискује, да српским језиком потпуно влада.

У Турији, 16. (28.) јула 1897.

Павле Вујичић бележник. **Милош Тајков** председник надзорног одбора.

Једина најпријатнија за узимање, природна минерална вода је за отвор

ФРАЊЕ ЈОСИФА

ГОРКА ВОДА,

то је **краљица свију горких вода;** и по свима је лекарима топло препоручена.

Ова је вода добила 10 златних медаља на најзнаменитијим изложбама; а распрострањена је по целом свету.

Изрично се умољава поручити:

Фрање Јосифа горке воде

а све друге наслове као: „као царска или будимска горка вода“ избегавати.

Дирекција за размишљање у Будимпешти (Váczi utcza 18.)

У Новом Саду је заступник:

275 1—6 **Тајбнер и друг.**

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА РАДЊА

РАДИВОЈЕВИЋА и НИЋИНА

у Турском Бечеју

треба старијег спомоћника, који је извежбан и вешт продавац. Изискује се и знање мађарског језика. 276 2—3

Оглас.

„Српско есконтно деоничарско друштво“ у Митровици, продаје из слободне руке и уз повољне услове две своје непокретности, наиме:

а.) кућу бр. 292. нову и стару у планинској улици (шећер-сокаку), бивша власност Стевана М. Бакмаза и

б.) кућу бр. 442. у казанцијској улици и обор, заједно или посебно, бивша власност Мите Фрушића. 254 2—3

НА МАЛО **ТРГОВИНА И НА ВЕЛИКО**

Шпецерија и Деликатеса

СТОЈАНОВИЋ И РАДОВАНОВИЋ

у Новом Саду „код Лафа“,

Најбоља роба, најјефтиније цене, брза послуга.

ПАЛАНАЧКИ КИСЕЉАК

најчистија минерална алкало-кисела вода,

која извире у Србији код вароши Паланке.

препоручује се као најздравија и најпријатнија вода за пиће; по препоруци г. г. лекара лечи кроничне катаре, органе за варење (желудца и црева), дисање (плућа, грклан) болести бубрега и бешике и т. д., а пије се обична, а **нарочито са вином**; вину даје бољи укус и не мења му боју као друге минералне воде.

Главна продаја за Н. Сад и околину је код г. г.

Стојановића и Радовановића

а за Земун код г. Ј. Младеновића у Земуну.

С поштовањем
закупници продаје и за Србију и извоз
БРАЋА С. ИЛИЋ
240 6—6 у Београду.

Трговачка-Академија у Грацу.

Академија почиње 15. септембра т. г. своју тридесетпету школску годину.

Трогодишње похађање школе а и једна припремна класа за оне, који се још у академију не могу примити.

Који сврше овај завод имају право на једногодишњу војничку службу.

Течај Абитуријената. Једногодишњи трговачки течај (курс) за оне, који су свршили средње школе, те се са свим одају на трговачко поље или који хоће да уз великошколску науку и трговачку струку изуче.

Извештаји у погледу **примања** и **препитања,** као и опширан програм може се добити код **управе трговачке академије у Грацу.**

А. Е. пл. Шмид
управитељ.

244 4—8

Власник издавалац: Задужина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.